

Búcsúzása alkalmából - ezévi utolsó lapszámunkban - mintegy összegzésre kértük távozó elnökünket, Főcze Lajost

EGY JOBB JÖVŐ FELÉ

Új évszázadban, a 2000. évben folytatjuk munkánkat. Egymásnak szebb és jobb jövőt, békés, boldog éveket kívánunk. Teszem ezt én is. Egyben a "Vegyipari Dolgozó" hasábjain is bejelentem, hogy sokoldalú mérlegelés után, saját elhatározásomból 1999. december 31-ével leköszönök a VDSZ elnöki megbízatásomról és nyugdíjba megyek.

Hálás szívvel köszönöm az együttműködést és azt kérem, a jövőben is maradjon meg a VDSZ összetartozása és ereje.

Az elmúlt évtized a "konszenzuskereső" évek voltak, amelyben a VDSZ megbecsült eredményeket ért el. A mai világ más, kíméletlenebb.

Úgy ítélem meg, hogy Magyarországon lezárulóban van egy történelmi szakasz, az átmenet a társadalmi, gazdasági, szakszervezeti átalakulás szakasza. Új kihívások jelentkeznek, melyek új típusú követelményeket támasztanak a szakszervezetek vezető tisztségviselőivel szemben. Az új követelményekhez új tisztségviselők kellenek, akik perspektívában is vállalni és ellátni képesek az újabb és újabb feladatok megoldását.

Meggyőződésem, hogy fordulatra van szükség. Új típusú szakszervezeti munkát kell kialakítani, amely stratégián alapszik, az összefogásra, az összekapaszkodásra épít, az erők egyesítését szolgálja.

Néhány gondolat útravalóul

* A gazdaságban lényegében kialakult a piacgazdaság, a tőke uralma. Itt is van, ami stabil és van, ami szüntelenül változik. Stabil elem: egyebek között a magántulajdon szentsége, a magasabb tőkehozadék igénye, a hazai és nemzetközi versenyképesség biztosítása. Ezek az elemek bármilyen "színű" kormányánál megkérdőjelezhetetlen tényezők. Tudomásul kell vennünk, hogy a tőke mozog, a tulajdonosi összetétel szüntelen átalakul, a vezetési és irányítási struktúrák állandóan változnak, stb.

Ezek új és új kihívásokat jelentenek a munkavállalóknak, az érdekszervek, a szakszervezetek számára. Meggyőződésem, hogy csak az lehet a helyes szakszervezeti alapállás, ha tudomásul vesszük, hogy a tőke természete ilyen, ebből következően mindig lesznek érdekütközések, de ezek a munkáltatók és a szakszervezetek közötti szüntelen párbeszéddel megoldhatóak.

Mi azt mondhatjuk, hogy érdekünk egy stabil, jól prosperáló, szüntelenül fejlesztő munkahely megléte, de a munkáltatónak is legyen érdeke a jó feltételek között dolgozó, tisztességesen megfizetett munkaerő alkalmazása. Tehát a jövőben a fő partner a munkáltató, illetve annak érdekszerve.

* Ne jelszóként fogjuk fel, de új helyzetet teremt az európai integrációs folyamat. Egyrészt kedvezőbb feltételeket nyújt számunkra, mivel "nemzetközileg" is moderálni fogja a deviánsan viselkedő munkáltatókat, másrészt nehéz, új feladatokat állít a képviselői munkában, a szerveződésben egyaránt. Meg kell tanulnunk "nemzetközi fejjele" gondolkodni! Meg kell ismerni a nemzetközi eszköztárat: ILO, Szociális Charta, európai intézmények, nemzetközi szakszervezeti szervek lehetőségei, stb. A globalizálódó hazai gazdasággal szemben csak globálisan gondolkodó és cselekvő szakszervezetek tudnak eredményeket elérni.

* E kérdéskörhöz tartozik, hogy a szakszervezeti befolyás csökkenésének megállításában korszakos szerepe van annak, hogy a tudás társadalmában sikerül-e a "tanuló szervezet" társadalmi-szervezeti feltételeit megteremteni a szakszervezeteknél. Ennek nem egyszerűen a szakértők nagyobb számában kellene megjelennie, hanem mindenekelőtt abban, hogy a jövő korszerű szakszervezetei rendelkezzenek azzal a tanuló és újító "képességgel", hogy valamilyen eséllyel befolyásolják a fejlődő gazdaságban a munkavégzés és a foglalkoztatás munkavállalók számára is elfogadható feltételeinek alakulását. Azaz legyenek képesek nemcsak folyamatosan nyomon követni az átalakuló munkaerő és tudás felhasználásának módszereit, hanem például az újonnan megjelenő foglalkoztatási formák munkavállalói érdekvédelemre gyakorolt negatív következményének ellensúlyozását szolgáló munkajogi szabályozásra is megfelelő szakmai javaslatokat tudjanak tenni. Az ilyen korszerűen gondolkodó szakszervezetek - nem megkérdőjelezve az ágazati-szakmai szerveződést - nagyobb hangsúlyt kell, hogy fektessenek a területi és regionális szerveződésre. Ily módon erősíthető a szakszervezetek és az egyre növekvő számú kis- és középvállalkozások egymásra találása.

* Ami pedig a szakszervezetek egymáshoz való viszonyát illeti, szintén gyors irányváltásra van szükség. A hat konföderáció léte tény, számuk sor. Céltudatos párbeszéddel, szervezéssel a kapcsolatok stabilizálhatók, fejleszthetők és fejlesztendőek. A türelmetlenség legalább akkora veszély, mint a semmitmondó "totojázás". Igen gyorsan üzenni kell a tagságnak, a munkavállalóknak, a munkáltatóknak és a kormánynak, hogy a szakszervezetek készek és képesek összekapaszkodni, a fő kérdésekben együttesen fellépni, egymás iránt szolidaritást tanúsítani és egy érettebb helyzetben szervezeti kapcsolatokat is kialakítani.

Együttesen kidolgozott és elfogadott stratégiai utat kell megtalálni. Világosan meg kell határozni

azokat a sarokpontokat, amelyek sérülése esetén a tagság, a munkavállalók is hajlandóak a határozott lépésekre. Ezt meg kell beszélni széles körben és a konföderációk között a lehető legnagyobb egységben a munkavállalókkal. Mire gondolkodok? Például arra, hogy ahol van szakszervezet, ott mindenhol legyen kollektív szerződés és bérmegállapodás. Ez nem lehet alku tárgya. Az már természetesen alku eredménye, hogy milyen tartalommal, milyen mértékekkel. El kell döntenünk például a versenyszféra és a közszféra egymás irányában jelentkező szolidaritásának főbb kérdéseit és sok mást.

Gondolataimat Radnóti Miklós: Sem emlék, sem varázslat című versének szép soraival zárom, amely minden szakszervezeti vezető hitvallása lehet:

"...az másról szól, ha lázad, nem önnön érdekéről;

az már egy messzefénylő szabad jövő felé tör".

Kívánok eredményes munkát, jó egészséget, békés és boldog 2000. esztendőt!

Főcze Lajos

Mi is kívánunk Boldog Új Évet és aktív, ám örömteli nyugdíjas éveket! Továbbra is számítunk tudásodra, tapasztalatodra és szeretetteljes együttműködésedre!

EZREDFORDULÓ

Már csak néhány nap és ránk köszönt a régóta várt új évezred, a XXI. Század. Habár a greenwichi Királyi Obszervatórium is megerősítette, hogy hivatalosan 2000. december 31.-ről 2001.január elsejére virradóra köszönt be a reményteljes új millennium, a többség számára mégis az ideai év vége jelenti az ezredfordulót.

Egy új év kezdete rendre számvetésre késztet bennünket, és új gondolatokra, fogadalmakra kényszerít. Az új évezred hajnala pedig különleges felelősséggel is felruházta mindezt.

Mert min is vagyunk túl? Az emberré váláson, Krisztus születésén, a gótika térhódításán, Amerika felfedezésén, a francia forradalmon, az iparosításon, az I. és II. világháborún, az autó, a repülőgép, a számítógép, az atombomba, a könyvnyomtatás, a film, az űrhajó felfedezésén? Igen, ezt már mind végigcsináltuk, felfedeztük, megéltük.

És mégis új félelmek, új világvége-rettegések törnek elő bennünk, földrengések és árvizek pusztítják büszkén szemlélt világunkat, nehezen boldogulunk még a láz csillapításával is, nemhogy szembe tudnánk szállni halálos és fertőző betegségeinkkel. Új és új kihívásokkal áll elénk a jelen: mit kezdjünk a globalizációval, mit kezdjünk az egyre gyorsabban kettészakadó világgal, mit kezdjünk a szegényekkel, az éhezőkkel – és egyáltalán, képesek vagyunk-e követni, képesek vagyunk-e megfelelni a száguldó civilizációnak?

John Lukacs felfogásában a "civilizáció", "civilizál" azt jelenti, hogy "polgárrá" tesz, kiemeli a barbárság állapotából, nemesíti és palléroz. Az új kor végéhez közeledve –szerinte- egészen más a gondunk és a feladatunk: hogy miképp hárítsuk el a hanyatlást egy új barbárságba. A technikai haladás, a gazdasági növekedés és a barbárság ugyanis, immár nem összeegyeztethetetlen.

Lehet, hogy a demokrácia az emberi természet túlbecsülésével kezdődött, de az még mindig jobb volt, mint a fordítottja - ami ma fenyeget: az emberi természet lekicsinylése. Ha a történelemnek egyáltalán van tanulsága, akkor az az, hogy a folyamatosság ugyanolyan erős, mint a változás, mert az emberi természet nem változik.

Egy másik magyar származású gondolkodó, Ludwig von Bertalanffy (elméleti biológus, az általános rendszerelmélet és a modern világ pszichológiájának kutatója) szerint: a "Nyugat alkonya" nem hipotézis vagy prófécia; olyan tény, amely kissé korábbi időpontban következett be, mint ahogy azt Spengler és Aldous Huxley előre látta. Az a csillogó kulturális fejlődés, amely az európai országokban 1000 körül megkezdődött és a gótikus katedrálisokat, a reneszánsz művészetet, Shakespeare-t és Goethe-t, a newtoni fizikát és az európai kultúra valamennyi pompáját létrehozta -, ez a hatalmas történelemciklus véget ért, és mesterséges eszközökkel nem lehet új életre kelteni. Bertalanffy szerint milderre az egyetlen lehetséges válasz: a régi kultúra maradványainak megőrzése, amennyire azt a tömegtársadalom megengedi. Ez mindenesetre realistábbnak látszik, mint a beatnikék filozófiája vagy a földi paradicsomot hirdető próféták ígérete.

És mindezek után megtehetjük-e, hogy boldog 2000. évet kívánunk, remélünk?

Igen. Csak rajtunk múlik.

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁS

A Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége ,

Az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége, valamint

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége között

A rendezett, szabályozott országos, ágazati és vállalati munkaügyi kapcsolatok feltételeinek kialakítása, illetve tovább fejlesztése, a munkahelyi konfliktusok megelőzése, a munkabéke megőrzése, a közös érdekek feltárása és az azokért történő együttes fellépés érdekében az MSZOSZ, az ASZSZ és az MGYOSZ együttműködési megállapodást kötnek.

A fenti elvek figyelembe vételével a felek az alábbiakat kívánják végrehajtani:

1. - Felmérik és elemzik a közös tevékenységi szférában megkötött középszintű szakmai és vállalati szintű kollektív szerződéseket, és ehhez igénybe veszik a kollektív szerződések regisztrációjának tapasztalatait.

- A hazai, valamint a nemzetközi tapasztalatokat hasznosítva segédletet állítanak össze és terjesztenek a ksz-kötés módszertanáról, tartalmi kérdéseiről.

- Ismételten áttekintik a megfelelő partnerkapcsolati rendszert és szükség szerint az MGYOSZ felhívja a tagsági körébe tartozó szakmai szövetségeket, hogy - ahol ilyenekkel nem rendelkeznek – szerezzék meg tagjaik felhatalmazását középszintű, szakmai kollektív tárgyalások folytatására, szerződések megkötésére.

- A felek szükségesnek ítélik és saját eszközeikkel segítik az ágazati és a regionális kollektív szerződéseket, illetve minél több ilyen megállapodás megkötését.

2. A felek különös figyelmet fordítanak a munka világának alapvető kérdéseire:

- a munkaügyi jogalkotás témakörei,
- a foglalkoztatáspolitikai,
- minimálbér és bérajánlások,
- szakképzés, át- és továbbképzés,
- munkabiztonság és foglalkoztatás-egészségügy,
- munkahelyi szociális ellátások,
- társadalombiztosítás,
- a munkaügyi törvényekben, előírásokban és megállapodásokban foglaltak egységes értelmezése és betartása.

A felek közös álláspont kialakítására törekszenek:

- az érdekegyeztetés országos fórumaira kerülő témakörökben,
- az adó- és járulékreform egyes kérdéseiben,
- a különböző törvények és törvénymódosítások elvi kérdéseiben,
- az uniós csatlakozásra történő felkészülés legfontosabb kérdéseiben,
- a bértárgyalások megfelelő előkészítésében.

A felek - amennyiben szükséges – az együttműködési megállapodás egyes elemeinek megvalósítása érdekében időszakos munkacsoportokat, munkabizottságokat hoznak létre.

Budapest. 1999. december 1.

Dr. Borsik János

társelnök

(Autonóm Szakszervezetek Szövetsége)

dr. Sándor László

elnök

(Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége)

Széles Gábor

elnök

(Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége)

MEGSZŪNIK A 3 NAPOS BETEGSZABADSÁG!

2000. január 1-től megszűnik a betegszabadság orvosi igazolás nélkül igénybe vehető 3 napja, mert a törvényhozás elfogadta a Munka Törvénykönyve e kérdést szabályozó részének hatályon kívül helyezését.

A módosítás tartalma nem új, hiszen évek óta fel-felröppenő hír volt a – magunk között csak 3 napos betegszabadságnak nevezett – jogintézmény eltörlése.

Az azonban meglepő, hogy még a parlamenthez benyújtott törvényjavaslat sem tartalmazta konkrétan e módosítási szándékot, azaz a munka világának minden résztvevője: a munkavállalók, a munkáltatók egyaránt "át lettek verve" a szinte titokban keresztül vitt törvénymódosítással.

Munkatársak, figyelem!

2000. január 1-től minden, betegség miatti munkából hiányzásról orvosi igazolás szükséges!

Privatizáció! Privatizáció?

Elmúlt számunkban közöltük a Szolnoki Vegyészszakszervezet szb-titkárának, Bauer Istvánnak írását a Tiszamenti Vegyiművek privatizációjának történetéről. Most folytatjuk a gyár magánosításának "látteleletét".

A privatizációs szerződés aláírása óta mintegy másfél év elteltével a cég "mélyrepülése" tovább folytatódott. Voltak természetesen külső tényezők is, de rányomta bélyegét az új tulajdonos elszámított üzleti és piaci terve. Az adás-vételi szerződés munkavállalókat érintő részét rendre nem tartotta és nem tartja be.

Ugyanebben az időszakban a KSZ munkarend részét módosítják, amelybe az SZB nem megy bele. Azóta felmondták, egyoldalúan módosították a KSZ ezen részét.

Alkoholszondás ellenőrzést végeztek a hazafelé menő dolgozóknál. Ez nem járt nagy "haszonnal", hiszen senkit sem találtak ittasnak. A dolgozókat sorba állították a portán és saját idejükben - amikor a menetrend szerinti buszjáratok elérése a legfontosabb -, nagy nyilvánosság előtt szondáztattak. Ezt szóvá tettük, ami további feszültséget eredményezett. Gyanítható, hogy a vezetés végkielégítést akart megszórolni.

A létszámleépítés eddig végrehajtott teljes folyamatát a "szabályosan" megtervezett eljárások jellemezték, minden alkalommal megkeresték a felsőbb szakszervezeti szervet az egyetértés kikérésére, de egyszer sem engedtek álláspontjukból. Így minden alkalommal az érintett kérte a beleegyezést, mert a kiélezett munkaügyi konfliktust nem merte felvállalni.

A felsorolt sérelmek alapján anonim kérdést intéztünk dolgozóinkhoz:

- részt venne-e egy 2 órás figyelmeztető sztrájkban?

A megkérdezettek 66%-a igen-nel válaszolt.

Ezután megfogalmaztuk petíciómat, amelyben:

a bérfelvezetés azonnali végrehajtását,

a létszámleépítés azonnali felfüggesztését,

és a privatizációs szerződés végrehajtásának tételes felülvizsgálatát követeltük.

Ezt eljuttattuk az ÁPV Rt. vezérigazgatójának, a cég tulajdonosának, az MRP elnökének, a vezérigazgatóknak, az MSZOSZ és a Vegyipari Szakszervezet elnökének. 15 napon belül kértünk kedvező választ.

A cég vezetése - mintegy a petícióra reagálva - tájékoztató véleménykérést juttatott el a dolgozókhöz, és név szerint kértek választ a sztrájkjal való egyetértésre. A vezetésnek ezt a lépését az SZB természetesen visszautasította.

Eközben az SZB folyamatos kapcsolatot tartott az MSZOSZ és a VDSZ vezetésével. Tőlük elsősorban azt a támogatást kértük, hogy az ÁPV Rt. illetékeiseit bírják rá a háromoldalú (ÁPV Rt., új tulajdonos, érdekvédelem) egyeztetésre.

Szeptember 13-án megalakult a sztrájkbizottság.

Ekkorra ismertté vált saját felmérésük eredménye - amelyet titokban tartottak -, de információink szerint tömegesen üresen küldték vissza a felméréseket.

Szeptember 15-én ismét egyeztetés a cég vezetésével. A cég rossz piaci pozíciójára hivatkozik. Az SZB a dolgozók nevében csak azt követeli, amit felelős vezetők és a tulajdonosok vállaltak, aláírtak, és nem teljesítenek.

A sztrájk napja szeptember 23-a (kiszivárogtatott hír), de ezt egy nappal előbbre hoztuk taktikai okokból.

Közvetlen előzmények: szeptember 16-án az SZB titkár gazdasági beosztását átszervezik, és szeptember 17-én értesítik, hogy szeptember 23-tól (a kiszivárogtatott sztrájk időpontja) várhatóan november 30-ig a KSZ szerint 80%-os bérért rövidített munkaidőre küldik.

Ezt a VDSZ vezetése vitatta, de eredmény nélkül.

A sztrájkbizottság forgatókönyvet készített a sztrájk lebonyolítására.

Kiadott egy sztrájkfelhívást. Ebben megfogalmazta a sztrájk okát és lebonyolítását.

Többszöri kezdeményezésünkre a sztrájk előtti napon végre megszületett a cég elképzelése a minimális szolgáltatásról, amiről meg is megállapodtunk.

Szeptember 22-én 10-12 óráig tartott a Tiszamenti Vegyiművek első figyelmeztető sztrájkja.

Célja: a bérmegállapodás szerinti bérfelvezetés kiharcolása volt. Habár a célt nem érte el, nagy nyilvánosságot kapott és az ÁPV Rt. hajlandó volt az egyeztetésre.

A munkaharc ezen eszközének bevetése mindenki számára fontos élmény volt. Nagyon sok támogatást és szolidaritási megnyilvánulást kaptunk az egész szakszervezeti mozgalomtól. Különösen kiemelkedő a sajtó, a rádió és a tv szerepe, amelyek végig figyelemmel kísérték az eseményeket.

Az összes bent lévő állomány 50%-a sztrájkolt, ha a megfélemlített irodai dolgozókat leszámítjuk, akkor 69%-os volt a részvétel.

Úgy gondoljuk, hogy mi nem egy országosan jelentős, kulcsfontosságú helyen dolgozunk, sztrájkunk nem rendített meg senkit, de mégis presztízsharc volt. Az erkölcsi győztes az a munkavállalói csapat, amelyik le merete tenni a szerszámot érdekei érvényesítése érdekében.

Jaj, a legyőzötteknek!

A cég felmondta a szakszervezeti tisztségviselők munkaidő-kedvezmény felhasználására kötött megállapodást. Ugyanígy felmondta az ÜT-vel kötött megállapodás munkaidő-kedvezmény felhasználására vonatkozó részét.

- A létszámleépítés és szervezeti átalakításra vonatkozó korábbi elképzelés megváltozott, valószínűsíthető, hogy a sztrájkban részt vevők "megregulázására".
- A közgazdasági osztályt beolvasztják más osztályokba, és osztályvezetőjét közös megegyezéssel elküldik. (Részt vett a sztrájkban.)
- A műszaki fejlesztést megszüntetik, 3 fő közös megegyezéssel távozik. (Részt vettek a sztrájkban.)
- A szellemi állománycsoport bérfejlesztése (10 fő) 5,2% helyett csak 2,23% lett. (Részt vettek a sztrájkban.)

A cég vezetése szerint azonban nincs megfélemlítés, sem retorzió.

Összegzés: Az ÁPV Rt. végre hajlandó tárgyalni. Mi egy megalapozott valóságra épülő rövid távú üzleti stratégiát szeretnénk látni, amely garanciát jelenthet minél több munkavállaló eltartására és egy olyan hosszabb távú elképzelés hívei vagyunk, amely a bér, a létszám, a munkaügyi kapcsolatok és a ksz-re vonatkozóan hihető és betartható együttműködések rögzít.

Valljuk azt, hogy csak az a cég működhet eredményesen, ahol a munkavállalók is érdekeltek, megtalálják boldogulásukat.

A harmadik felvonás a Tiszamenti Vegyiművek ügyében ezután következik, ami talán konszolidálhatja a helyzetet. Egyéb esetre nem is merünk gondolni.

Merre tovább magyar műtrágyagyártás?

A VDSZ levélben fordult a gazdasági miniszterhez a műtrágyaipar ellehetetlenülésének megakadályozása miatt. A mezőgazdasági termelők, valamint a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter között ugyanis olyan megállapodás született, amely az import műtrágyák vámpótlékának eltörlését kezdeményezi.

A VDSZ azt kéri a minisztériumtól, hogy stratégiai kérdésként kezelje az egyetlen hazai műtrágyagyártó Nitrogénművek Rt. helyzetét, mert az import műtrágya korlátlan beérkezése tönkretetheti a hazai gyártást.

A VDSZ - leveléhez - mellékelte az ágazat jelenlegi helyzetének szakértői elemzését, amelyet kivonatossan közlünk.

Előzmények

A kilencvenes évek fordulóján a magyar mezőgazdaság recessziója, a belföldi műtrágyapiac ideiglenes összeomlása és az energiaárak nagymértékű növekedése miatt a hazai műtrágya-termelés 1992-re abszolút veszteségessé vált, amely helyzetet tovább nehezített a beszükölt piacra érkező keleti műtrágyák dömpingje.

Az Antall-kormányzat - alapvetően abból kiindulva, hogy a magyar mezőgazdasági termelést nem lehet kizárólag importból származó műtrágyákra alapozni -, piacvédelmi intézkedést vezetett be a nitrogénműtrágyákra 1992. december 29-től.

A piacvédelmi intézkedés 1996. februárjáig hatályban maradt, és eredményként tudható be, hogy a hazai műtrágyapiac helyzete fokozatosan stabilizálódott.

A Bokros-program keretében, 1995. márciusától bevezetett vámpótlék a műtrágyákra 1997. július 1-ig fokozatosan lebontásra került, így ettől az időponttól már semmilyen eszköz nem védte a hazai ipart és mezőgazdaságot az importtal szemben.

A magyar műtrágyapiac helyzete 1999-ben

A belföldi piac igényeiben meghatározó szerepe van az ammóniumnitrát műtrágyának, évente, az összes belföldön eladott nitrogénműtrágya 70%-át jelenti e termék, és az ammóniumnitrát-igények kétharmadát a Nitrogénművek Rt. által gyártott műtrágyával elégítették ki.

Miután 1998-tól már semmilyen védelem nem támogatta a magyar műtrágyát, így az import erőteljes térnyerése következett be, kiszorítva ezáltal a hazai terméket a piacról.

A Nitrogénművek Rt. piaci részesedése 55%-ra csökkent, amely tendencia tovább folytatódik, és az 1999. január 1-től meghozott piacvédelmi intézkedés sem volt képes megállítani ezt a folyamatot.

Miért nem versenyképes a Nitrogénművek Rt. az importtal?

A gyár az elmúlt öt évben összesen 2 milliárd forint értékben hajtott végre beruházásokat, amelyek következtében a Társaság technológiai a nemzetközi színvonalnak megfelelőek.

A nitrogénműtrágya-gyártás alapjául szolgáló ammónia hidrogén-szükségletet - a világon túlnyomó többségben, így Magyarországon is - földgázból állítják elő. A Nitrogénművek Rt. éves termelési költségeinek több, mint felét, míg az anyagköltségek több, mint 70%-át képviseli a földgáz.

A Nitrogénművek Rt. nem részesül semmilyen földgázár-kedvezményben, így a Társaság számára ez jelentős veszteségeket okoz.

Az európai műtrágyagyártók közül a Nitrogénművek Rt. fizeti a legmagasabb árat gázért. Az orosz műtrágyagyártók ezzel szemben igen alacsony, nem piaci áron kapják a földgázt a Gazpromtól.

Az Európai Unió 1995-ben - korlátlan időre - vámpótlékot vetett ki az orosz ammóniumnitrátra.

Az importárak piacvaró hatása Magyarországon

Az import műtrágyaárak 1996. júniusa óta folyamatosan csökkennek.

Az alacsony importárak azonban nem a hazai mezőgazdaságnak kedveznek, mivel azokat nem az agrárszféra realizálja, hanem annak döntő része a kereskedői rétegnél csapódik le.

Mi lehet a kivezető út?

Azon célból, hogy a magyar mezőgazdaság és a magyar műtrágyatermelő érdekei prioritást nyerjenek az import műtrágyákkal szemben, a Nitrogénművek Rt. piacvédelmi eljárást kezdeményezett a Gazdasági Minisztériumnál, amelynek következtében 1999. január 1-től 2002. december 31-ig terjedő négy éves időszakra 5.200 Ft/tonna piacvédelmi vámpótlékot állapított meg az illetékes hatóság az orosz és ukrán ammóniumnitrátra vonatkozóan.

Az 5200 Ft/tonna vámpótlék 77 USD/ tonna orosz-ukrán importárra alapult.

Ezzel szemben 1999-ben 50 USD/ tonna alá csökkent az import ára.

A Nitrogénművek Rt. és az FVM egyaránt a piacvédelmi eljárás felülvizsgálatát kezdeményezte, de eltérő szándékkal: a Nitrogénművek Rt. a folyamatosan csökkenő importárakhoz igazodó vámpótlék emelését, az FVM pedig a piacvédelmi eljárás megszüntetését javasolta.

Megállapítható, hogy a műtrágyaipar jelenleg világszerte túltermelési válsággal küzd, ezért Európa-szerte felerősödtek a hazai műtrágyaiparok védelmére irányuló intézkedések.

Ha Magyarországon nem történik az 1993. évihez hasonló kormányzati segítség nyújtása a műtrágyaipar számára, és a piacvédelmi vámpótlékot az FVM nyomására eltörlik, a 2000. évtől várható nagyarányú földgázár-emelés a Nitrogénművek Rt. gazdálkodását abszolút veszteségesé teszi és ekkor felmerül a kapacitás leállításának kérdése is.

Mihelyt egy ilyen intézkedés történik, az import belső kontroll nélkül látja el a magyar piacot műtrágyával, és a magyar mezőgazdaság ki lesz szolgáltatva elsősorban az orosz importnak árban, mennyiségben és minőségben egyaránt. Ha az orosz műtrágya monopolhelyzetbe kerül a magyar piacon, az áralakulás befolyásolásának lehetősége megszűnik a magyar állam számára.

A megoldás tehát a műtrágyaipar válságos helyzetének átmeneti idejére vonatkozóan a piacvédelmi eljárás fenntartása, és a csökkenő orosz és ukrán importárakhoz igazodó vámpótlék megállapítása lehet!

Ezáltal lehetőség nyílik Magyarország egyetlen nitrogénműtrágya-gyára működésének fenntartására, a vámpótlékból a költségvetésbe folyó összeget pedig a mezőgazdaság támogatására lehetne fordítani.

Egyetlen ország sem engedheti meg magának, hogy a mezőgazdaság termelése kizárólag importból származó műtrágyán alapuljon!

ÜZEMI TANÁCSI HÍREK

Európa

Első ízben vesznek részt közép-kelet-európai országok, így hazánk képviselői is európai üzemi tanácsi tárgyalásokon.

A Gaz de France az első gázipari társaság, amely elfogadja, hogy európai üzemi tanácsot hozzon létre. Ezért az Európai Vegyi-, Bánya-, és Energiaipari Szövetség (EMCEF) meghívja a Gaz de France összes európai leányvállalatának munkavállalói képviselőit december 9-10-re, Brüsszelbe, hogy előzetes felkészítést nyújtson a számukra a Gaz de France-al folytatandó tárgyalásra.

Együtt az üzemi tanácsokkal

A VDSZ az 1998. Évi novemberi üzemi tanács választásokon közel 90%-os támogatottságot kapott a munkahelyeken. Mivel a szakszervezetek számára ez létkérdés, még hatékonyabb együttműködésre van szükség az üzemi tanácsok és a szakszervezetek között a munkavállalói érdekek képviseletében, védelmében és érvényesítésében.

A VDSZ elnökség által elfogadott képzési terv alapján ez évben öt alkalommal került sor a VDSZ

tagszervezetei által jelölt és megválasztott út-elnökök találkozájára. A találkozókat a Vegyipar Házában tartottuk, mindem második hónap utolsó péntekén. Az öt találkozóon összesen mintegy 150 fő vett részt.

A találkozók célja az út-k munkájának segítése volt, a törvénytervezetetről való információkkal, az elfogadott törvények értelmezésével, az átalakuló érdekegyeztetési rendszerről való tájékoztatással, a menedzsment technikák megismertetésével és a felügyelő bizottságok munkavállalói képviselőinek delegálásával, azok kötelezettségeinek és jogainak megismertetésével.

A találkozókra neves előadókat hívtunk meg, akik az adott témák legjobb ismerői, elismert szakemberek. Az előadásokat követően minden esetben lehetőség volt a konzultációra, amit a résztvevők maximálisan kihasználtak.

Előadók voltak: Szabóné dr. Dénes Éva munkajogász, dr. Pál Lajos, a Szociális és Családügyi Minisztérium helyettes államtitkára, dr. Herczog László, a Gazdasági Minisztérium helyettes államtitkára, dr. Bódai Pál, az Országos Humánpolitikai Egyesület ügyvezető igazgatója, Pataki Péter, az Érdekvédelmi és Tanácsadó Szolgálat igazgatója.

A találkozók résztvevői úgy nyilatkoztak, hogy az itt kapott információk, ismeretek segítséget jelentenek az út-k mindennapi munkájában és továbbra is igényt tartanak hasonló találkozók szervezésére.

Tóth Mihály

ÜZLETI HÍREK

Csökken a Chinoin forgalma

Az idén 12-13 százalékkal csökken a Chinoin forgalma az elmúlt évihez képest - jelentette ki Philippe Besse vezérigazgató. Elmondta, hogy az év első kilenc hónapjában - a tavalyi év azonos időszakához képest - mintegy ötven százalékkal esett az oroszországi forgalom, s a kelet-közép-európai térségben is egyharmados volt a csökkenés. Mivel az utolsó negyedévben némiképp megtorpant a visszaesés, a csökkenés az végén várhatóan 22 százalék lesz.

A vállalatnál gondot okoz, hogy tavaly óta nem tudja bevezetni négy új termékét. A törzskönyveztetés ugyan lezajlott, de az OEP-el nem tudtak megegyezni az árról és a támogatás mértékéről. (Forrás: Világgazdaság)

Nyugatra forduló gyógyszercégek

A nyugati piacok meghódításától várják a Richter és az Egis sikereit hosszabb távon az elemzők. Mind a két vállalat tetemes veszteségeket szenvedett el a FÁK-piacokon az ottani gazdasági-pénzügyi visszaesés következtében.

A Richter eddigi idej teljesítménye nagyrészt összhangban volt az elemzői várakozásokkal. A belföldi eladások a harmadik negyedévben valamelyest elmaradtak a tavalyi értéküktől, hiszen dollárban mérve 17 milliót tettek ki, szemben a tavalyi 19 millióval.

A Salomon Smith Barney elemzői a gyógyszerár-támogatási rendszer megváltoztatását 2000 nyarára várják, szemben a kormány által bejelentett 2000. januári indulástól. A támogatás megváltozása valószínűleg visszaveti majd a hazai piac növekedését, így egyre nagyobb szerephez jutnak a nyugati piacok. A Richter növekedési lehetőségei ezáltal erősen kötöttek az exporthoz.

A másik hazai nagy gyógyszergyártó, az Egis szintén a nyugati értékesítések megugrásától várhat növekedést az elkövetkező években. A társaság idej eddigi tevékenysége valamivel jobb a Richterénél, amit mutat a hazai és a nyugati exportpiacokon a nagyobb növekedés.

A Salomon Smith Barney a nyugati piacokon elérhető növekedési lehetőségeket emeli ki a részvénybe történő befektetés legfőbb indokaként. (Forrás: Világgazdaság)

HÁZUNK TÁJA

A VDSZ Gyógyszeripari Szakszervezeti Szövetsége és a Magyar Gyógyszergyártók Országos Szövetsége (MAGYOSZ) aláírta az ágazati kollektív szerződést.

A Vegyipari Szakszervezetek Szakági Szövetsége kezdeményezte a Magyar Vegyipari Szövetség (MAVESZ) elnökénél az ágazati kollektív szerződés módosítását és a 2000. évre vonatkozó bérmegállapodás megkötését.

ÜZLETI HÍREK

Nagyra törő Grabo-tervek

Az előzetes piaci híreszteléseket igazolva, kedvező harmadik negyedéves eredményekről számolt be a Graboplast. A korábbi negyedévek sorozatos veszteségei után a társaság 67,3 millió forintot adózott eredményt ért el, így a kilenc hónap alatt felhalmozott negatívum 171,5 millió forintra mérséklődött. A cég vezérigazgatója a társaság új stratégiáját is bejelentette: a nagyra törő tervek szerint 2002-ben már 600 forint feletti egy részvényre jutó eredményt ért el a csoport.

A társaság vezetése most már úgy érzi, a Graboplast túljutott az orosz piac elvesztése okozta mélyponton. Az elmúlt egy évre a stabilitás, az utóbbi három hónapra a trendváltás kifejezést használja Jancsó Péter elnök-vezérigazgató, a cég új stratégiája pedig az "új lendület"-jelszó jegyében készült.

A Graboplast új stratégiájának célja a növekedés, két fő eleme pedig a lakásbelső-gyártásra és a marketingre való koncentráció. Jelentős mértékben változik a költség szerkezet: a közvetlen költségek, valamint a közvetett termelői költségek csökkennek, a kereskedelmi és marketing-kiadások viszont emelkednek, utóbbiak drasztikusan. (Forrás: Világgazdaság)

Bővít a Pannonplast

A Pannonplast egy új egymilliárd forint értékű beruházás megkezdését jelentette be. A tervek szerint a műanyag alkatrészek gyártásának kapacitását emelik meg, a többlet jelentős részét a Hewlett-Packard használja majd fel nyomtatók gyártásához.

A fejlesztés első üteme már a jövő év elején beindul, a második ütem pedig várhatóan 2000 második felében lesz működőképes – mondta Illésy János, a Pannonplast vezérigazgató-helyettese. A kapacitás-bővítésnek köszönhetően jövőre 800-900 millió forinttal, a teljes felfutás után pedig több mint kétmilliárddal emelkedhet a társaság éves árbevétele. A beruházás döntő részét saját cash-flow-ból finanszírozzák. (Forrás: Világgazdaság)

HÍREK

Magyar Minőség Háza

Tizennégy cég termékének, szolgáltatásának ítelték oda az idén a Magyar Minőség Társaság (MMT) Magyar Minőség Háza díját. A kitüntető címet az Ajkai Timföldgyár Kft., az Amarex Kft., a Budalakk Titán Festékgyártó Kft., a Dunapack Rt., a Honvédelmi Minisztérium Elektronikai, Logisztikai és Vagyonkezelő Rt., a Honvédelmi Minisztérium Haditechnikai Intézete, a Ke-tech Kft., a Kontavill Villamosszerelési Rt., a Magyar Honvédség Balatonfüredi Kardiológiai Rehabilitációs Intézete, a Mátramétál Kft., a MÁV-Tiszavas Miskolci Járműjavító Kft., a Sági Rács és Redőnytechnikai Kft., a SVT-Wamsler Háztartástechnikai Rt., valamint a Volánpack Csomagoló és Szolgáltató Rt. kapta meg. (Forrás: Világgazdaság)

Rendkívüli közgyűlés a TVK-nál

A piaci várakozásoknak megfelelően rendkívüli közgyűlés összehívását kezdeményezte a Mol Rt. a Tiszai Vegyikombinát Rt.-nél. A TVK igazgatósága úgy döntött, hogy a plénum időpontja 2000. január 27. lesz és valószínű, hogy a Mol képviselői bekerülnek majd a TVK vezető testületébe.

A közgyűlés összehívását kérő részvényeseknek meg kell jelölniük az általuk megtárgyalni kívánt napirendi pontokat is. A TVK közleménye szerint jelenleg is folynak a tárgyalások a két cég között a Mol TVK-befektetése háttérének, valamint az olajcég igazgatósági és felügyelő-bizottsági képviselői igényének tisztázására.

A közlemény egyébként nem cáfolja azokat a piacon elterjedt híreket, melyek szerint feszült viszony alakult ki a Mol és a TVK vezetése között. Mint emlékeztet, a Mol hivatalosan 19,6 százalékos TVK-pakettjét piaci vásárlásokkal, a TVK menedzsmentjének tudta nélkül szerezte, s azóta is tartják magukat azokat a feltételezések, hogy a hivatalosan bejelentett mennyiségen felül a Mol kerülő utakon még legalább 5-6 százalékos részesedést vásárolt a TVK-ban. (Forrás: Világgazdaság)

A Gyógyszerkutató Intézetnek új tulajdonosa van

A Paramount Capital pénzügyi befektető csoport másfél évi többségi tulajdonlás után eladta üzlet részét az IVAX Corporation-nek. Az IVAX a Richter Gedeon Rt. 12,5%-os tulajdonát is kivásárolta, így 1999. október 12-e óta a Gyógyszerkutató Intézet egyedüli tulajdonosa.

Az amerikai cég, melynek központja Miami-ban található, 13 országban mintegy 4000 dolgozót foglalkoztat. Elsősorban a generikus gyógyszerek piacán foglalkozik kutatás-fejlesztéssel, gyártással, marketinggel és értékesítéssel. Humán terápiás célra – egyebek között – rákellenes, légzésjavító, vérnyomáscsökkentő szereket forgalmaz, de jelenlegi készítményei között szerepelnek állatgyógyászati szerek és diagnosztikumok is.

A Gyógyszerkutató Intézet megvásárlásával az IVAX egyértelmű célja, hogy a jövőben saját fejlesztésű gyógyszereinek palettáját bővítse. A megalapításának a közeljövőben köszöntő nagy múltú magyar intézet ezzel lehetőséget kap nemcsak a túlélésre, hanem remélhetően egy egyenletes ütemű

fejlődésre is. Erre részben garanciát jelent az Intézet új ügyvezetése: az IVAX elnöke, dr. Phillip Frost a Floridai Egyetem nemzetközi hírvé professzorát dr. Bodor Miklóst kérte fel ügyvezető igazgatónak. A cégvezető igazgató a korábbi tulajdonos által az Intézetből távozásra kényszerített, most visszahívott dr. Simay Antal lett.

Az elmúlt időszak krónikus pénzihiánya és az előző vezetés szakmai inkompetenciája számos területen megbénította illetve jelentősen gátolta a mindennapi munkát. Az Intézet vezetése ezért kiemelt feladatának tekinti a dolgozók GYKI jövőjébe vetett hitének visszaszerzését és a szakmai tevékenységek újbóli megbecsülését.

Svéd-magyar együttműködés

A VDSZ és a svéd Industrifacket szakszervezet korábbi együttműködésének eredményeként a két szakszervezet közös képzésre irányuló megállapodást kötött.

Ennek eredményeként a svéd szakszervezet képviselői tanfolyamot szerveztek három magyarországi vállalat szakszervezeti tisztségviselői számára (a Festékipari Dolgozók Szakszervezete, a Petrolkémiai Dolgozók Szakszervezete és a Kazincbarcikai Vegyészszakszervezet).

A képzési projekt célja az volt, hogy a szakszervezetek erősödjenek abban a törekvésükben, hogy növekedjen a taglétszámuk, javítsák tagjaik életkörülményeit, alapképzésben részesüljenek a szakszervezeti tagok, illetve arról, hogyan lehetne megerősíteni a magyar szakszervezeti mozgalmat.

Komjáti Imre, a Kazincbarcikai Vegyész Szakszervezet tisztségviselője szerint érdekes volt a felismerés, hogy a svéd és a magyar szakszervezetek különbözősége ellenére, mennyire ugyanazokkal a problémákkal küzdünk. Számára az elméleti előadások és a gyakorlati feladatok olyan kérdésekre adtak választ, mint: mi adja egy szakszervezet erejét; milyen jogai vannak egy tagnak, illetve egy tisztségviselőnek; mi motiválja a munkavállalókat, hogy szakszervezeti tagok legyenek; milyen eszközök segíthetik az érdekvédelmi munkát?

Komjáti Imre szerint nincs okunk szégyenkezésre, és azt tanulta meg, hogy hatékony szakszervezeti munkát csak akkor tudunk végezni, ha tisztos ellenfelei leszünk a munkáltatói oldalnak, ehhez pedig rendkívül felkészült és magasan képzett szakszervezeti tisztségviselőkre van szükség.

Komjáti Imre

Kovács Ferenc

Robert Svensson

EURÓPAI SZOCIÁLIS CHARTA

Sikeresnek ítélik Magyarország csatlakozását az európai szociális chartához. Ezt mutatja az is, hogy jelenleg csak egy olyan törvény van, amelyet annak szellemében módosítani kell. Bár az EU-s csatlakozás és az alapokmány között nincs kimutatható kapcsolat, a ratifikált cikkelyeket komolyan kell venni. Magyarország azonban nem számít arra, hogy az európai szociális charta ratifikálása után az Európa Tanács hiányosságokat találjon.

Magyarország az alapokmány 19 cikkelyéből 12-nek az alkalmazását vállalta.

A ratifikált cikkelyek:

- A munkához való jog
- Az igazságos munkafeltételekhez való jog
- A biztonságos és egészséges munkafeltételekhez való jog
- A szervezetalkítás joga
- A kollektív alku joga
- A dolgozó nők védelmének joga
- Az egészség védelmének joga
- A pályaválasztáshoz szükséges tájékozódás joga
- A család joga a szociális, jogi és gazdasági védelemhez
- A szociális és egészségügyi segítséghez való jog
- A szociális és jóléti szolgáltatásokból való részesedés joga
- Az anyák és gyermekek szociális és gazdasági védelmének joga

Jelenleg egy jogszabály, a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló 1993-as törvény módosítása szükséges ahhoz, hogy Magyarország teljesíteni tudja a szociális és egészségügyi segítséghez való jogról szóló cikkelyt. (A többi jogszabály már megfelel az elvárásoknak.) E törvényben a sürgősségi ellátásokat kell kiterjeszteni minden olyan ország állampolgárára, amely csatlakozott a chartához. E szerint a jövőben a települési önkormányzatok kötelesek lesznek minden, az

alapkormányt elfogadott ország állampolgára számára ellátást, átmeneti segítyt és szállást biztosítani, ha ennek hiánya a személy testi épségét veszélyezteti. Ez a módosítás már a parlament előtt van.

A Szociális Jogok Európai Bizottságához 2002. március 15-ig kell az első jelentést benyújtani, amelyben a ratifikált cikkelyek betartásáról kell beszámolni, de tájékoztatni kell a bizottságot a nem ratifikált cikkelyek helyzetéről is. A testület az "országjelentés" alapján végzi ellenőrző munkáját, amelynek tapasztalatait nyilvánosságra hozzák. Hiányosságok esetén két megoldás adódik. Ha azt vagy azokat a bizottság csekély hibának minősíti, egy figyelmeztetést küldenek az illető kormánynak. Ha azonban súlyosnak ítélik a jogsérelmet, ajánlás megfogalmazására tesznek javaslatot az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága részére. Ez esetben az a bizottság megint az illető kabinetet, mert nem teljesítette vállalt nemzetközi kötelezettségét. Egy ilyen eljárás nagymértékben ronthatja az ország megítélését, így a mindenkori kormányoknak érdekük a vállalt passzusokat betartani. Azt nem lehet tudni, hogy intés milyen hatással lehet az adott ország EU-tagságára.

Az európai szociális charta egyébként a világ legjelentősebb szociális jellegű intézménye, egyúttal az Európa Tanács második legfontosabb nemzetközi egyezménye.

A ratifikációt elhalasztották az alábbi cikkelyek esetében:

- A bevándorló munkások és családjuk védelme
- A társadalombiztosításhoz való jog
- A fogyatékos személyek joga a szakmai képzéshez, a rehabilitációhoz, a társadalomba való beilleszkedéshez.
- A más szerződő fél területén vállalkozás joga
- A munka tisztességes díjazása
- A gyermekek és fiatalok védelemhez való joga
- A szakmai képzéshez való jog

Vegyiparvédelmi Tízparancsolat az USA-ban

A fejlett vegyiparral rendelkező országokban - az amúgy is terjedő környezetvédő mozgalom befolyására is – a közvélemény, amely eddig nagyon hasznosnak és értékesnek tekintette a vegyipart, azt mindinkább veszélyesnek tartja és megakadályozza politikai szervezetei révén újak telepítését vagy bővítését.

A CMA (Chemical Manufacturers Association, az USA vegyiparának 90%-át összefogó Vegyipártók Szövetsége) véleménye szerint az addig prosperáló iparág további fejlődése nagyon megnehezült, a szövetség ezért feladatai közé felvette a folyamat visszafordítását: a vegyiparon belül "Felelős gondosság" (Responsible Care) mottóval mozgalmat szervezett, és az újabb pozitív tapasztalatok közzétételére gondolt fordított. Megalakított a hitelképesség alátámasztására e mozgalom ellenőrző szervét (Management Systems Verification, MSV = A vezetési rendszer igazolása), aminek eredményeiből levont tapasztalatait 10 erkölcsi-magatartási pontban fogalmazta meg a vegyipar számára:

1. a közösség aggodalma jogos, ezért azt el kell ismerni és arra válaszolni kell,
2. olyan vegyitermékeket kell kifejleszteni és termelni, amelyek biztonságosak a gyártásban, felhasználásban és a megszabadulásban a nem kívánatos melléktermékektől és hulladékoktól,
3. a termékek és a termelési folyamatok koncipiálása során előnyben részesítendő az egészség, a biztonság és a környezet,
4. a vegyi anyagokkal járó veszélyekre fel kell hívni a velük érintkező személyek és szervezetek figyelmét (hivatalok, manipulátorok, felhasználók) és ajánlani kell számukra e veszélyek elhárításának módozatait,
5. a felhasználókat meg kell ismertetni, hogyan kezelhetik biztonságosan a szállítás és ártalmatlanítás során a vegyi anyagokat,
6. az üzemeket úgy kell működtetni, hogy védjék az egészséget, a dolgozókat és a lakóhelyi közösségeket,
7. támogatni kell a vegyi termékek, az eljárások, valamint a hulladékok területén az egészségre, a biztonságra és a környezetvédelemre irányuló kutatást,
8. működjenek együtt külső felekkel a korábban megnyilvánult problémák megoldásában, a veszélyes anyagok területén a kezelésben és azoktól való szükséges megszabadulásban,
9. működjenek együtt a felelős kormányokkal, a hatóságokkal és más szervekkel olyan törvények és szabványok megalkotásában, amelyek biztonságossá teszik a munkahelyet és a társadalmat,
10. ajánlják fel segítségüket olyan külső szervezeteknek, melyek vegyi anyagokat termelnek, kezelnek, használnak, szállítanak vagy ártalmatlanítanak. (Forrás: Magyar Kémikusok Lapja)

GYÓGYÍTÓ HAGYMÁK

A hagyma és a fokhagyma, valamint az ismét divatba jött póré nemcsak ízletes, hanem egészségmegőrző hatású is. Az erős ízű gumók egészségre gyakorolt kedvező hatásával a modern orvosok és táplálkozástudósok elődei már régen tisztában voltak.

Kínában már legalább ötezer éve ismerik, de a legősibb indiai hagyományokról szóló iratokban is előfordul. Egyiptomban, a piramisépítő munkásoknak a fokhagyma mellett hagymát adtak erősítőként és fertőzést megelőző szerként. A hagyma az első zöldségfélék egyike volt, amelyet Amerika felfedezői az Újvilágba átvittek.

Gyógyít és megelőz

Az illóolajokban igen gazdag hagyma egészségmegőrző hatása igen sokrétű. Gátolja a baktériumok szaporodását, csökkenti a vérzsírszintet és a vérnyomást, antioxidáns – így a gyulladások és a sejtkárosodás megelőzésére is alkalmazható. Tudományos kutatások kimutatták, hogy a hagyma és az azzal rokon növények – a fokhagyma, a snidling vagy a póréhagyma - fogyasztása bizonyos rákos betegségek megelőzésében is szerepet játszhat.

De a hagyma a konyhában is töretlen népszerűségnek örvend. A finomra vágott és gyengén megpárolt hagyma nélkülözhetetlen alkotóeleme leveseknek, egytálételeknek, halételeknek, főzelékeknek, önteteknek.

ITALTRÜKKÖK

Közeledik a karácsony, ilyenkor a szokásosnál is több alkohol fogy, és talán idő is akad arra, hogy mindennek megadjuk a módját. Ezért talán elkél néhány jó tanács :hogyan tároljuk, tálaljuk, fogyasszuk a nemes nedűt.

*A fehérborokat pincehőmérsékleten, 10-14 fokon.

*A vörösborokat szobahőmérsékleten, 16-18 fokon tartjuk.

*A pezsgőt 6-8 fokra hűtve, esetleg jéggel körülvéve kínáljuk. Ha nincs kellően lehűtve, kispriccel, amikor kihúzzuk az üvegből a dugót.

*A koktélokot jégkockával fogyasztjuk.

*A sör 10-12 foknál a legkellemesebb, ennél alacsonyabb hőmérsékleten már nincs habja.

*A tömény italokat általában nem kell lehűteni, de vannak kivételek, mint például a Vilmoskörte, a Sherry vagy a vodka.

*Az üdítőitalokat 6-8 fokon, a paradicsom ivólevet 8-10 fokon kínáljuk.

Az italok megválasztásánál figyelembe kell venni, hogy milyen ételhez kínáljuk.

*Száras és félszáras fehérborok illenek az előételekhez, halételekhez, fehér húshoz (szárnyas, borjú, bárány, sertés).

*Száras, félszáras vörösborok illenek a barna húsu szárnyasokhoz (kacsa, liba), nehéz pecsenyékhez, marha-, vad-, magyarosan, fűszeresen készített sertésételekhez, sajtokhoz.

*Desszertekhez édeskés italokat kínálunk: tésztákhoz, süteményekhez: édes fehérbort, fagylaltnak, parféhoz: édes vagy félédes pezsgőt, gyümölcsökhöz: tokaji aszút vagy szamorodnit, feketekávé után pedig likőrt, brandyt.

*Sós süteményekhez, pogácsákhoz adhatunk sört. Ünnepi alkalmakkor egyébként nem illik sört inni!

SZÉP, de árt?

Napjainkban igen divatosak a kerámiaedények, mert jól illenek a lakásberendezésben uralkodó népies, esetleg modern bútorokhoz. Nem árt azonban az óvatosság a vásárlásnál, különösen, ha a tárgyakon a származási hely nincs feltüntetve. A bizonytalan eredetű edényeken ugyanis gyakran krómmal és kadmiummal készült bevonat található, mely hő hatására kioldódhat, így a benne lévő étel mérgezővé válhat.

Veszélyes pisztácia

Ne vásároljon olyan pisztáciát, amelynek csomagolásán nincs pontosan feltüntetve a származási helye. Az Iránból érkező pisztáciákat vizsgálva a hatóságok 12 hónap alatt 18 alkalommal bukkantak túl magas aflatoxin-szintre (gombaméreg). Az értékek 70-szer magasabbak voltak a megengedettnél. A feltételezések szerint az aflatoxin májkárosító és rákkeltő hatású, nagyobb adagban károsítja a génállományt és kedvez az örökletes betegségek kialakulásának.

Arany János

ÉV UTOLJÁN

Kifelé az évnek a szekere rudja,

Pályáját a nap is csak robotban futja,
Csak azért jó fel, hogy a gondját kivesse,
Ahol a reggel van, ott a dél, az este.
Mehetsz, mehetsz jó év! Amit hoztál, vidd el,
Megelégedtem már sovány böjteiddel;
Egy szó nem sok, azzal sem marasztlak téged:
Kívánok jó utat és jó egészséget. –
Mi örömet adtál? Mi emléket hagytál?
Annyit se nekem, mint a tavalyi naptár,
Mely hiába mondja, hogy “csütörtök, péntek”,
Ha egyszer ledobtam, belé sem tekintek.
Menj! Hadd tudjalak a többi után sorba,
Legalább nem esett életemen csorba:
A kopár sivatag, hol nem látni zöldet,
Legalább nem hagyja lyukasan a földet. –